

IZVOZ IN UVOZ BLAGA, SLOVENIJA

METODOLOŠKO POJASNILO

NAMEN RAZISKOVANJA
PРАВNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE
ENOTE OPAZOVANJA
ZAJETJE
ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
DEFINICIJE
POJASNILA
OBJAVLJANJE REZULTATOV
REVIDIRANJE PODATKOV
DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA
PRIPRAVIL/A/I
ZADNJIČ OSVEŽENO

NAMEN RAZISKOVANJA

Statistika zunanje trgovine zajema podatke o izvozu/uvozu blaga, tj. podatke o blagu, ki ga Slovenija izvaža v druge države, in o blagu, ki ga uvaža iz drugih držav. Na podlagi teh podatkov je mogoče spremljati gibanje v blagovni menjavi Slovenije s tujino z vidika trgovanih vrednosti in količin, časovne dinamike, strukture in regionalne usmerjenosti blagovne menjave. Med izkazovanimi podatki so zlasti pomembni podatki o vrednosti in količini izvoženega/uvoženega blaga ter podatki o strukturi blagovne menjave po proizvodih in trgovinskih partnericah Slovenije.

Podatki o obsegu blagovne menjave s tujino so zelo pomembni kazalniki gospodarskih gibanj v državi. Podatki iz statistike zunanje trgovine so pomembni pri spremljanju dvo- in večstranskih odnosov med državami kot informacijska podpora za pogajanja, sporazume ter različne ukrepe ekonomske politike v povezavi z menjavo blaga s tujino. Podatki zunanjetrgovinske statistike na ravni podjetij se uporabljajo za tržne analize izvoza in uvoza posameznih proizvodov, pogosto v povezavi s statistiko predelovalnih dejavnosti. Podatki iz statistike zunanje trgovine so tudi pomemben vir vhodnih podatkov za druga makroekonomska področja, kot sta sistem nacionalnih računov in plačilna bilanca.

Ti podatki so tudi osnova za izračun indeksov povprečnih vrednosti zunanje trgovine, ki se uporabljajo za merjenje dinamike izvoznih in uvoznih cen ter za oceno realnih gibanj izvoza in uvoza blaga (kot deflatorji). Povezovanje podatkov iz statistike zunanje trgovine s podatki Poslovnega registra Slovenije (PRS) pa omogoča prikaz strukture in koncentracije blagovne menjave Slovenije s tujino po nekaterih najpomembnejših značilnostih izvoznih in uvoznih podjetij (npr. glede na gospodarsko dejavnost, glede na velikost ali glede na koncentracijo vrednosti trgovanja).

PРАВNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE

Od vstopa Slovenije v EU se podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobivajo iz dveh ločenih sistemov: iz Ekstrastata ali statistike blagovne menjave z državami nečlanicami in iz

Intrastata ali statistike blagovne menjave med državami članicami. V Letnem programu statističnih raziskovanj (LPSR) se pridobivanje podatkov v sistemu Ekstrastat omenja v nalogi 'Izvoz in uvoz blaga (države nečlanice) EXTRASTAT ZT-IUB/M', pridobivanje podatkov v sistemu Intrastat pa v nalogi 'Menjava blaga med državami članicami INTRASTAT'.

Pravna podlaga za Ekstrastat so evropska zakonodaja za Ekstrastat (Uredba (ES) št. 471/09 Evropskega parlamenta in Sveta, Uredba Komisije (EU) št. 92/10 in Uredba Komisije (EU) št. 113/10), Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01), LPSR in Srednjeročni program statističnih raziskovanj. Ekstrastat je vsebinsko odvisen tudi od nacionalne carinske zakonodaje; ta je bila s 1. 5. 2004 dokončno usklajena z evropsko (prevzem skupne trgovinske in kmetijske politike, Taric).

Pravna podlaga za mesečno statistično raziskovanje Intrastat so evropska zakonodaja za Intrastat (Uredba (ES) št. 638/04 Evropskega parlamenta in Sveta, Uredba (ES) št. 222/09 Evropskega parlamenta in Sveta, Uredba Komisije (ES) št. 1982/2004, 91/2010, 96/2010, 1093/2013, 659/2014 in 759/2015, Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01), LPSR, Srednjeročni program statističnih raziskovanj in Zakon o carinski službi (Uradni list RS, št. 103/04).

ENOTE OPAZOVANJA

Opazovana enota v statistiki zunanje trgovine je izvozna ali uvozna blagovna pošiljka (transakcija), ki se glede na metodološka priporočila vključuje v statistično zajetje.

ZAJETJE

Statistika zunanje trgovine obsega le **blagovno menjavo s tujino**.

Pri zajetju transakcij v statistiko zunanje trgovine upoštevamo mednarodna priporočila Statističnega urada pri Organizaciji združenih narodov.

Pri definiranju zajetja v **sistemu Ekstrastat** je zelo pomemben sistem trgovine, po katerem se spremljajo zunanjetrgovinske transakcije. Ločujemo dva sistema: sistem splošne in sistem specialne trgovine. Pri sistemu splošne trgovine statistično območje sovпада z ekonomskim območjem države. Pri sistemu specialne trgovine zajema statistično območje le določen del ekonomskega območja države. Pri sistemu specialne trgovine ločimo širšo in ožjo definicijo. V Sloveniji spremljamo zunanjetrgovinsko statistiko v sistemu Ekstrastat po razširjeni definiciji specialne trgovine; ta zajema poleg rednih izvoznih in uvoznih transakcij tudi aktivne in pasivne posle oplemenitenja, pa tudi posle oplemenitenja, ki se izvajajo v prostih carinskih conah.

V **sistemu Intrastat** spremljamo zunanjetrgovinsko statistiko v skladu z metodologijo, opredeljeno v evropski zakonodaji za Intrastat, ki se neposredno uporablja v vseh državah članicah. Ker ta zakonodaja dopušča v nekaterih primerih nacionalne rešitve, se izvajanje Intrastata po posameznih državah članicah nekoliko razlikuje.

Podatki iz **sistema Ekstrastat** se pridobijo iz carinskih deklaracij (enotnih upravnih listin – EUL), ki jih zbira Finančna uprava Republike Slovenije (FURS). Zajetje carinskih podatkov v zunanjetrgovinsko statistiko v sistemu Ekstrastat se določa glede na vrsto carinskega

postopka; pri tem se v določeni meri upošteva tudi vrsta posla (njegove komercialne značilnosti). Zajemajo se vse blagovne transakcije, ki se glede na metodologijo vključujejo v zajetje.

Podatki iz **sistema Intrastat** se pridobijo neposredno od podjetij (poročevalskih enot). Poročevalske enote za Intrastat v posameznem poročevalskem letu so podjetja, ki so v predhodnem letu pri trgovanju z državami članicami vsaj pri enem toku blaga (tok blaga so odpreme ali prejemi blaga) preseгла vrednost t. i. vključitvenega praga; ta znaša pri odpremah blaga 200.000 EUR, pri prejemih blaga pa 120.000 EUR. Višina vključitvenega praga se določi tako, da se pri odpremah blaga zajame pri poročevalskih enotah za Intrastat podatke za najmanj 97 % vrednosti celotne blagovne menjave Slovenije, pri prejemih blaga pa najmanj 95 % vrednosti celotne blagovne menjave Slovenije. V posameznem poročevalskem obdobju se v zajetje vključujejo tudi podjetja, ki višino tega praga presežejo med letom. Poročevalske enote sporočajo samo podatke o tistem toku blaga (odpreme oz. prejeme blaga), pri katerem so višino tega praga presegle. V Sloveniji je v sistem Intrastat trenutno vključenih okrog 7.200 poročevalskih enot, in sicer okrog 3.000 pri odpremah blaga in okrog 6.400 pri prejemih blaga; okrog 2.200 poročevalskih enot od teh sporoča podatke za oba toka blaga. V podatkih o blagovni menjavi z državami članicami se od maja 2004 dalje upoštevajo tudi ocene vrednosti blagovne menjave podjetij, ki ne dosegajo višine vključitvenega praga.

Statistika zunanje trgovine ne zajema blaga za začasno uporabo in blaga po začasni uporabi, če pričakovano trajanje začasne uporabe ni oz. naj ne bi ne presegalo 24 mesecev, blaga, ki se uporablja kot nosilec uporabniku prilagojenih podatkov, vključno s programsko opremo, programske opreme, prenesene z interneta, blaga za popravilo in blaga po popravilu, plačilnih sredstev, ki so zakonita plačilna sredstva, in vrednostnih papirjev, denarnega zlata, brezplačno dobavljenega reklamnega gradiva in tržnih vzorcev, ki niso predmet trgovinskega posla, in uvoza blaga za tuja veleposlaništva v Sloveniji.

Klasifikacije, ki se uporabljajo v statistiki zunanje trgovine:

a) blagovne klasifikacije:

- od leta 1996 dalje Kombinirana nomenklatura (KN) z nacionalno delitvijo na devetem mestu šifre, po vstopu v EU usklajena z evropsko KN;
- pred letom 1996 nacionalna carinska nomenklatura, ki je temeljila na mednarodnem Harmoniziranem sistemu nazivov in šifriranja blaga (HS);
- Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija (SMTK) Združenih narodov;
- Klasifikacija širokih ekonomskih kategorij (BEC) Združenih narodov.

b) klasifikacija dejavnosti:

- od leta 1997 Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD 2008). SKD 2008 (<http://www.stat.si/dokument/1209/skd.pdf>) je nacionalna različica evropske statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti NACE Rev. 2 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-015/EN/KS-RA-07-015-EN.PDF), ki v celoti povzema evropsko klasifikacijo dejavnosti, hkrati pa jo dopolnjuje z nacionalnimi podrazredi. Podatki se prikazujejo po dejavnosti, v kateri so proizvodi nastali, in ne po dejavnosti, v kateri je registrirano podjetje, ki je te proizvode izvozilo ali uvozilo.

c) države:

- evropska nomenklatura držav in ozemelj za statistiko zunanje trgovine Skupnosti in za statistiko trgovine med državami članicami (Geonomenklatura).

ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki za statistično raziskovanje **Ekstrastat** se pridobijo iz administrativnega vira podatkov (tj. carinskih deklaracij), ki nam jih mesečno posreduje FURS v elektronski obliki.

Podatki za statistično raziskovanje **Intrastat** se pridobijo neposredno od podjetij na statističnih vprašalnikih. Podjetja sporočajo podatke elektronsko (prek sistema za elektronsko izmenjavo podatkov ali prek spletnega obrazca). Zahtevane podatke pridobijo praviloma iz računovodske dokumentacije podjetja, in sicer iz podatkov na izdanih oz. prejetih računih (fakturah) ter iz transportne dokumentacije, ki spremlja posamezno blagovno pošiljko.

DEFINICIJE

Statistična vrednost blaga je vrednost blaga na slovenski meji. Pri izvozu oz. odpremah blaga je ta prikazana po pariteti tipa FOB, pri uvozu oz. prejemih blaga pa po pariteti tipa CIF.

Statistična vrednost v sistemu Ekstrastat (vrednost blaga na slovenski meji) temelji na carinski vrednosti oz. na transakcijski vrednosti blaga. Fakturna vrednost se preračuna na pariteto franko slovenska meja tako, da se tej vrednosti v celoti ali delno prištevajo ali se od nje odštevajo stroški prevoza, natovarjanja in zavarovanja glede na prikazano pariteto dobave v pogodbi. Tako definirane izvozne in uvozne vrednosti se preračunajo po mesečnih carinskih tečajih, ki veljajo v mesecu predložitve carinske deklaracije oziroma v drugem mesecu, različnem od meseca predložitve carinske deklaracije, ki se uporablja za izvajanje carinskih predpisov, če je ta naveden.

Statistična vrednost v sistemu Intrastat temelji na faktorni vrednosti blaga, preračunani v nacionalno valuto po povprečnem srednjem mesečnem tečaju Banke Slovenije, ki so ji prišteti ali odšteti, odvisno od paritete, stroški natovarjanja, prevoza in zavarovanja.

Količina izvoženega in uvoženega blaga je prikazana v neto masi, če jo je glede na naravo proizvoda mogoče določiti, in v posebni merski enoti pri tistih proizvodih, pri katerih je ta enota predpisana v Kombinirani nomenklaturi (KN).

Kot **država trgovinska partnerica** se **pri izvozu** v obeh sistemih prikaže **namembna država**, **pri uvozu** pa v sistemu Intrastat **država odpreme**, v sistemu Ekstrastat pa **država porekla**. Če država porekla ni znana, se prikaže država odpreme oz. država, od koder je blago prispelo.

Namembna država je tista, v kateri je blago dano v notranji promet za uporabo ali nadaljnjo predelavo.

Država odpreme je država, iz katere je blago odpremljeno v Slovenijo.

Država porekla je tista, v kateri je bilo blago proizvedeno. Za blago, ki je bilo predelano ali obdelano drugje, kot je bilo proizvedeno, se kot država porekla prikaže država, v kateri je bila opravljena predelava.

Zaradi prilagoditve metodologije Intrastatu je v podatkih o uvozu, prikazanih po državah, tudi za obdobje pred vstopom v EU (od januarja 2000 do aprila 2004) upoštevana država odpreme, če je ta bila ena izmed držav članic EU, oz. država porekla, če država odpreme ni bila članica EU. Uvozni podatki razčlenjeni po državah, ki se nanašajo na zgoraj navedena obdobja, tako niso primerljivi s podatki, ki so bili za ta obdobja prikazani v predhodnih objavah.

Obdobje opazovanja je koledarski mesec. Pri Intrastatu se transakcije uvrščajo v mesec opazovanja glede na datum izdaje fakture ali datum dejanskega prejema oz. odpreme blaga. Pri Ekstrastatu se transakcije uvrščajo v mesec opazovanja po datumu sprejema carinske deklaracije ali po drugem datumu, ki je določen za izvajanje carinskih predpisov, če je ta naveden.

POJASNILA

Podatki o blagovni menjavi Slovenije, ki jih objavlja SURS, in podatki o blagovni menjavi Slovenije, ki jih objavlja Eurostat, se predvsem v sistemu Ekstrastat med seboj metodološko nekoliko razlikujejo. Podatki, ki jih SURS posreduje Eurostatu (t. i. koncept Skupnosti), se od podatkov o izvozu in uvozu blaga Slovenije, ki jih SURS objavlja na nacionalni ravni (t. i. nacionalni koncept), razlikujejo po tem, da vključujejo tudi podatke o blagovni menjavi, pridobljene s carinskih deklaracij, ki so jih v Sloveniji vložili tuji poslovni subjekti (t. i. nerezidenti), ob tem pa ta blagovna menjava ni povezana z ekonomsko aktivnostjo na slovenskem trgu. Posledično so vrednosti izkazanih podatkov o trgovanju Slovenije, ki jih objavlja Eurostat, pri trgovanju z nekaterimi državami lahko bistveno višje od vrednosti izkazanih podatkov o trgovanju Slovenije s temi državami, ki jih objavlja SURS.

OBJAVLJANJE REZULTATOV

Roki za izkazovanje zunanjetrgovinskih statističnih podatkov so usklajeni z evropsko zakonodajo za Ekstrastat in Intrastat. Agregatni podatki se objavijo 40 dni po koncu opazovanega obdobja, podrobni podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino pa se objavijo v 70 dneh po koncu opazovanega obdobja.

Mesečno objavljanje rezultatov:

- Prva statistična objava. Zunanja trgovina
- Pomembnejši statistični podatki o Sloveniji¹
- podatkovni portal SI-STAT

Letno objavljanje rezultatov:

- Slovenija v številkah²
- Statistični letopis Republike Slovenije³

¹ Do leta opazovanja 2014.

² Do leta opazovanja 2013.

- podatkovni portal SI-STAT
- Statøpis – Statistični pregled Slovenije⁴

Rezultati se objavljajo kot absolutni nedesezonirani podatki. Podrobni podatki o izvozu in uvozu blaga se objavljajo v tabelarični obliki na podatkovnem portalu SI-STAT; prikazani so po posameznih mesecih in kot letni kumulativni podatki. Pregledovati jih je mogoče po državah, po ekonomskih skupinah držav, po Standardni mednarodni trgovinski klasifikaciji, po Klasifikaciji širokih ekonomskih kategorij in po Standardni klasifikaciji dejavnosti. Kumulativni podatki so na voljo tudi v podrobnih tabelah po Kombinirani nomenklaturi in državah.

REVIDIRANJE PODATKOV

Podatke o zunanji trgovini dopolnjujemo in usklajujemo ob vsaki objavi podatkov, zato so **mesečni podatki** za vsa opazovana obdobja tekočega leta do objave končnih podatkov začasni. V podatkih, ki se nanašajo na zadnje kumulativno obdobje tekočega leta, so upoštevani tako podatki z novih obrazcev (Intrastat) in podatki z novih carinskih deklaracij (Ekstrastat) za zadnje opazovano obdobje kot tudi vsi podatki za predhodna opazovana obdobja tekočega leta, vključno z vsemi spremembami podatkov, ki so nastale od prejšnje objave podatkov. Popravke in dopolnitve podatkov vključujemo v podatke za tisto opazovano obdobje, v katero so bili vključeni izvorni podatki.

Letne podatke objavimo dvakrat: začasne podatke objavimo v rednem časovnem presledku, končne podatke za vsa opazovana obdobja prejšnjega leta pa objavimo praviloma okrog 15. junija tekočega leta, in sicer v podatkovni bazi SI-STAT.

Po objavi končnih podatkov se zunanjetrgovinski podatki lahko nenačrtovano revidirajo le izjemoma: če na primer pride do nepredvidljivih sprememb v metodologiji sistemov Intrastat oz. Ekstrastat ali če zaradi obveznega usklajevanja asimetrij v zunanjetrgovinskih podatkih, ki ga predpisuje Evropska komisija, nastanejo v podatkih večje spremembe, ali zaradi poznejšega odkritja drugih večjih neskladnosti (nekonsistentnosti) v podatkih.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na povezavi <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Podrobnejša vsebinska navodila glede sporočanja podatkov v sistemu Intrastat (metodologija in zakonodaja za Intrastat, navodila za poročevalske enote, klasifikacije in šifranti ter papirni obrazec za Intrastat) so objavljena na spletni strani SURS-a za Intrastat (<http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/oddajanje-podatkov/podjetja/intrastat>), podrobnejša tehnična navodila (spletni obrazec ter napotki za vključevanje v elektronsko poročanje in nadzor nad elektronskimi pošiljkami podatkov) pa na spletišču Intrastat (<http://intrastat-surs.gov.si/>).

Standardna poročila o kakovosti za statistično raziskovanje Intrastat so na voljo na spletni strani <http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/metode-in-klasifikacije/porocila-o->

³ Do leta opazovanja 2012.

⁴ Od leta opazovanja 2013 dalje.

[kakovosti](http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/porocila-o-kakovosti) (INTRASTAT – Menjava blaga med državami članicami EU), **letna poročila o kakovosti** za statistično raziskovanje Intrastat pa na spletni strani <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/metode-in-klasifikacije/porocila-o-kakovosti> (INTRASTAT – menjava blaga med državami članicami EU).

PRIPRAVILA:

Zala Primožič

ZADNJIČ OSVEŽENO:

16.12.2015